

ARTIKKELEITA TYÖN JA PERHEEN YHTEENSOVITTAMISESTA

Anna-Majja Castrén (toim.)

Työn ja perheen tasapaino:

sääntelyä, tutkimusta ja kehittämistä.

Helsinki, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia 2007. 186 s.

Tämä artikkelikokoelma on syntynyt monitie- teisen tutkimus- ja ke- hittämistyön tuloksena. Kirjoittajia on ydistänyt intressi työn ja perheen yhteensovittamisen kysymyksiin niin makro- kuin mikrotasolla. Kirjan taustalta löytyy Eroopan sosiaali- rahaston rahoittama tutkimus- ja kehityshanke ”Oppimisverkostot työn ja perheen tasapainon raken- tajina”, johon kaikki teoksen kir- joittajat ovat osallistuneet. Työn ja perheen yhdistämisen kysymyksiä tarkastellaan teoksen alkupuolella yhteiskunnallisesta näkövinkkelistä (mm. perhevapaat) siirtyen loppua kohden mikrotasolle (mm. työyh- teisöjen kehittäminen).

Teoksen ensimmäisessä arti-ikkelissa (Haataja) esitellään mielenkiintoista tilastotietoa vanhempainvapaiden ja päivähoi- tojärjestelmän kehittymisestä ja nykytilasta Pohjoismaissa. Tut- kimuksesta selviää, että vaikka Suomi on joidenkin vapaiden jär- jestämisessä ollut edelläkävijä (mm. isien perhevapaat), on niiden jatkokehittäminen esimerkiksi eri- laisten perhemuotojen tarpeisiin jäänyt vähälle huomiolle ja ehdot- etut muutokset ovat olleet liian vaikeaselkoisia kansalaisille. Toinen artikkeli (Pylkkänen) tarkastelee hoiva-aikaa oikeudellisesta näkö- kulmasta muun muassa suhteessa työaikalakeihin ja perhevapaisiin. Johtopäätöksenä esitetään, että suomalaisena mallina erottuu hoi- vaoikeuksien alistaisuus ansiotyöl- le, jossa sosiaalietuudet ja palvelut

ovat toki olemassa, mutta joita olisi kehittävä muun muassa suku- puolen kannalta tasa-arvoisempaan suuntaan. Kolmannessa artikkelissa (Eräranta & Känsälä) selvitetään minkälaista tutkimusta työn ja per- heen yhteensovittamisen alueella on tehty eri tieteenaloilla. Tämä on teoksen teoreettisin artikkeli, jonka lopussa esitetään, että ai- healueen tutkimus on kehittynyt entistä monimenetelmällisempään suuntaan, mutta toisaalta tiettyjen ryhmien (mm. yrittäjät) ja alueiden (mm. vapaa-aika) tutkimus on edel- leen valitettavan vähäistä.

Neljäs artikkeli (Niemi) lähestyy työn ja perheen yhdis- tämistä eri intressiryhmien nä- kökulmasta, jossa osallisena ovat yhtäältä tasa-arvonäkökohdat sekä perhepolitiikka ja toisaalta yritysten intressit. Loppupäätelmänä on, että eri intressiryhmien, poliittis- ten agendojen ja ideologioiden ristiriidoilta ei voida täysin välttyä. Artikkelissa peräänkuulutetaan tutkimusta, joka arvioisi perhe- politiikan vaikutuksia yrityksille ja toisin päin. Viidennessä artikkelissa (Poikolainen) otetaan lähtökoh- daksi diskursssianalyysi työn ja perheen vuorovaikutuksen tutki- miseen ja todetaan, että aihealueen diskurssi on liian ongelmakeskeistä ainakin lapsiperheiden näkökul-

masta. Johtopäätöksenä esitetään, että työn ja perheen yhteensovitta- minen näyttää olevan ongel- mallisena – vaikka se ei ole kansallinen ongelma – koska diskurssissa ei ote- ta riittävästi huomioon elämäntilanteiden ja työ-

organisaatioiden erilaisuutta. Kuu- dennessa artikkelissa (Castrén) tarkastellaan työn ja perheen vuorovaikutusta perhemuotojen erilaistumisen kautta jokapäiväis- ten sosiaalisten suhteiden näkö- vinkkelistä (verkostotutkimus). Johtopäätöksenä on, että ”perheel- lisyys” – oli pa perhemuoto millai- nen tahansa – on niin vahvaa, että se ulottuu moniin elämäntilanteisiin, eikä kategorinen jako työhön ja perheeseen ole mielekäs, koska eri elämäntilanteet värjäyvät vahvasti toisiaan muun muassa rooliverkos- tojen kautta.

Seitsemännessä artikkelissa (Tast) otetaan sosiaalipedagoginen näkökulma aiheeseen, jota lähes- tyttään osallistavan toimintatutki- muksen (ns. Perhevoimaha- hanke) kautta. Artikkelissa kuvataan seik- kaperäisesti kehittämishankkeen avulla, kuinka sosiaalipedagogiikka ja toimintatutkimus sopivat hyvin (monitieteisesti ja asiantuntevas- ti) toteutettuna tämän aihepiirin kehittämishankkeisiin. Kahdek- sannessa (Marjanen) artikkelissa esitellään, miten tämän kirjan taustalla oleva oppimisverkostot- hanke sidottiin ammattikorkea- koulun opetukseen. Tällainen niin sanottu hankeopetus nähdään erittäin hedelmällisenä vaihto-

ehtona ammattikorkeakoulujen opetustarjonnassa. Yhdeksännessä artikkelissa (Piensoho) lähestytään työn ja perheen vuorovaikutusta perhesystävällisen työpaikan kannalta. Johtopäätöksensä esitetään, että työpaikkojen on itse luotava perhemyönteinen ilmapiiri ja käytännöt, ja vaikka jotain yleisiä suosituksia voidaan tarjota, se mikä toimii yhdellä työpaikalla, ei välttämättä toimi toisella.

Kaiken kaikkiaan kirjassa esitellään kattavasti yhteiskuntatie-

teellisesti orientoitunutta työn ja perheen vuorovaikutuksen tutkimusta ja keskusteluja. Teoksella on paljon annettavaa alan asiantuntijoille (mm. poliitikot, työelämän kehittäjät, henkilöstöjohtajat, tutkijat), mutta asioihin ja keskusteluihin vihkiytymättömälle (tavalliset isät, äidit) teos voi olla liian raskas, teoreettinen tietopaketti. Artikkelikokoelmien yksi heikkous on se, että usein luvut jäävät toisistaan irrallisiksi, koska niillä on eri teemat ja usein myös

eri kirjoittajat. Tässäkin olisin kaivannut kokoavaa loppukappaletta, jossa olisi vedetty yhteen, mitä nämä kaikki yhdeksän artikkelia todella sanovat työn ja perheen yhteensovittamisen nykytilasta ja tulevaisuudesta. Ainakin minulle välittyi kuva varsin monimuotoisesta ja -tieteisestä aihealueesta, jonka kaikkien osasten selvittely vaatii tulevaisuudessa nykyistä monitieteisempää lähestymistapaa ja ajan hermolla pysymistä.

Saija Mauno